

คู่มือการปฏิบัติงาน

สำนักงานเขตพื้นที่การศึกษามัธยมศึกษาเขต ๕

นางสาวสุพิชญา พันธุ์ฉนวน

ศึกษานิเทศก์

คำนำ

คู่มือการปฏิบัติงานของกลุ่มนิเทศติดตามและประเมินผลการจัดการศึกษา สำนักงานเขตพื้นที่การศึกษามัธยมศึกษา เขต ๕ ฉบับนี้จัดทำขึ้นเพื่อใช้เป็นแนวทางในการปฏิบัติงาน ของกลุ่มนิเทศและสำหรับศึกษานิเทศก์ที่มารับตำแหน่งใหม่ ได้ใช้เป็นแนวทางในการปฏิบัติงานในเบื้องต้น และใช้เป็นเครื่องมือในการทำงานตลอดจนนำไปใช้ในงานนิเทศของโรงเรียนในสังกัด รวมทั้งการขับเคลื่อนคุณภาพการจัดการศึกษาให้มีประสิทธิภาพ และพัฒนางานให้เกิดประสิทธิภาพอย่างยั่งยืนต่อไป

ทั้งนี้ ผู้จัดทำหวังเป็นอย่างยิ่งว่าคู่มือฉบับนี้จะเป็นประโยชน์ต่อท่านผู้อ่านในการปฏิบัติงาน ได้ใช้เป็นแนวทางในการปฏิบัติหน้าที่ของศึกษานิเทศก์ ต่อไป

สุพิชญา พันธุ์ฉนวน

สารบัญ

	หน้า
คำนำ	
คู่มือการปฏิบัติงาน กลุ่มนิเทศติดตามและประเมินผลการจัดการศึกษา นิเทศการศึกษา	๑
งานส่งเสริมและพัฒนาระบบการนิเทศและการจัดกระบวนการเรียนรู้ ขั้นตอนและแนวการปฏิบัติ	๑
ผลสำเร็จที่คาดหวัง	๑
กฎหมาย ระเบียบและเอกสารที่เกี่ยวข้อง	๑
งานกลุ่มสาระการเรียนรู้	๗
งานพิเศษ	๘
งานที่ได้รับมอบหมาย	๘

การนิเทศการศึกษา หมายถึง การปฏิบัติงานการนิเทศการศึกษาให้ประสบความสำเร็จ และได้ผลดีจะต้องมาจาก ความคิดเห็นและการมีส่วนร่วมในการปฏิบัติงานของผู้ที่เกี่ยวข้องทุกฝ่าย พฤติกรรมการนิเทศ การศึกษาในปัจจุบันจึงนิยมวิธีการนิเทศการศึกษาเป็นกลุ่มหรือหมู่คณะมากกว่าเป็นรายบุคคล ประสิทธิภาพในการนิเทศการศึกษาจึงขึ้นอยู่กับความสามารถของกลุ่ม โดยมีพฤติกรรมการนิเทศ การศึกษาที่นำเอาความคิด ทฤษฎีไปใช้ในการปฏิบัติงานให้เหมาะสมกับการนิเทศการศึกษาแบบความร่วมมือ

งานนิเทศการศึกษาเป็นกระบวนการทำ งานร่วมกันกับครูและบุคลากรทางการศึกษา เพื่อให้ได้มาซึ่งผลสัมฤทธิ์สูงสุดทางการเรียนของนักเรียนมีจุดมุ่งหมายสำคัญ ในการพัฒนาคน พัฒนางาน สร้างการประสานสัมพันธ์และสร้างขวัญและกำลังใจแก่ผู้ปฏิบัติงานการที่จะปฏิบัติงานดังกล่าวให้ประสบผลสำเร็จนั้น จำเป็นต้องมีหลักในการดำเนินงานเพราะการดำเนินงานที่ประกอบด้วยหลักการ เหตุผล มีเกณฑ์ข้อเท็จจริง พื้นฐานหรือความเชื่อมั่นเป็นที่ยอมรับ สามารถที่จะนำไปสู่การตัดสินใจกำหนดแนวทางปฏิบัติ เพื่อให้งานนั้น บรรลุ วัตถุประสงค์ที่กำหนดไว้หลักการนิเทศการศึกษาจึงเป็นแนวทางที่ช่วยให้ผู้บริหารการศึกษา ผู้ทำหน้าที่นิเทศการศึกษาปฏิบัติภารกิจได้อย่างมีประสิทธิภาพ ซึ่งงานในหน้าที่ ที่รับผิดชอบ ได้แก่

งานส่งเสริมและพัฒนาระบบการนิเทศและการจัดกระบวนการเรียนรู้

ขั้นตอนและแนวการปฏิบัติ

๑. รวบรวม จัดทำ ระบบข้อมูลสารสนเทศเกี่ยวกับพัฒนาระบบการนิเทศ และการจัดกระบวนการเรียนรู้

๒. ศึกษาสภาพปัญหา ความต้องการ ของการนิเทศและการจัดกระบวนการเรียนรู้

๓. จัดทำแผนการส่งเสริมและพัฒนาระบบการนิเทศ และการจัดกระบวนการเรียนรู้

๔. ดำเนินการนิเทศโดยใช้โรงเรียนเป็นฐาน และ โครงการเป็นฐาน ดังนี้

๔.๑ การนิเทศโดยใช้โรงเรียนเป็นฐานเช่นส่งเสริมฝ่ายบริหารเป็นหลักในการนิเทศภายใน ส่งเสริมครูเป็นผู้สร้างกลายณมิตรนิเทศภายในส่งเสริมเครือข่ายการนิเทศครูต้นแบบครูแกนนำผู้ปกครอง ชุมชนและภูมิปัญญาส่งเสริมการนิเทศภายนอกรวมทั้งส่งเสริมการนิเทศที่มีการรวมพลังจากทุกฝ่าย

๔.๒ การนิเทศโดยใช้โครงการเป็นฐานเช่นโครงการนำร่อง (Pilot Study) โครงการร่วมพัฒนา (Joint Project) เป็นต้น

๕. จัดทำสรุปรายงานผล และเผยแพร่เทคนิคการนิเทศ และการจัดกระบวนการเรียนรู้ ที่ประสบผลสำเร็จ

ผลสำเร็จที่คาดหวัง

สถานศึกษาได้รับการพัฒนาการจัดระบบการนิเทศ และการจัดกระบวนการเรียนรู้อย่างมีประสิทธิภาพ

กฎหมาย ระเบียบและเอกสารที่เกี่ยวข้อง

๑. พระราชบัญญัติการศึกษาแห่งชาติ พ.ศ.๒๕๔๒ และที่แก้ไขเพิ่มเติม
๒. พระราชบัญญัติระเบียบบริหารราชการกระทรวงศึกษาธิการ พ.ศ. ๒๕๔๖

งานส่งเสริมสนับสนุนเครือข่ายการนิเทศของเขตพื้นที่การศึกษาสถานศึกษา หน่วยงานที่เกี่ยวข้อง และชุมชน

ขั้นตอนและแนวการปฏิบัติ

๑. ประสานการจัดทำระบบข้อมูลสารสนเทศ เกี่ยวกับเครือข่ายการนิเทศในเขตพื้นที่การศึกษา
๒. จัดทำแผนการส่งเสริมสนับสนุนเครือข่ายการนิเทศในเขตพื้นที่การศึกษาและ

สถานศึกษา

๓. ดำเนินการและร่วมมือกับหน่วยงานที่เกี่ยวข้องพัฒนาเครือข่ายการนิเทศในรูปแบบต่างๆ

ที่หลากหลาย

- ๓.๑ พัฒนาห้องเรียน หรือสถานศึกษา ให้เป็นแหล่งเรียนรู้
- ๓.๒ จัดตั้งและดำเนินการในรูปแบบของเครือข่ายชุมชน
- ๓.๓ จัดเวทีวิชาการให้มีการแลกเปลี่ยนเรียนรู้
- ๓.๔ จัดเครือข่ายบุคคล เช่น ครูแกนนำ ครูต้นแบบ ครูแห่งชาติ เป็นต้น
๔. จัดทำสรุปรายงาน และเผยแพร่เทคนิค วิธีการ สื่อ เครื่องมือ หรือรูปแบบเครือข่ายการนิเทศ

ผลสำเร็จที่คาดหวัง

๑. สถานศึกษาได้รับการพัฒนาจากองค์กรเครือข่ายอย่างเป็นระบบ
๒. หน่วยงาน ชุมชน องค์กรเอกชนเข้ามามีส่วนร่วมในการจัดการศึกษา

กฎหมาย ระเบียบและเอกสารที่เกี่ยวข้อง

- พระราชบัญญัติการศึกษาแห่งชาติ พ.ศ. ๒๕๔๒ และที่แก้ไขเพิ่มเติม

๕.๓ งานนิเทศ ติดตาม ตรวจสอบและประเมินผลการบริหารและการจัดการศึกษาขั้นพื้นฐานของสถานศึกษา

ขั้นตอนและแนวการปฏิบัติ

๑. จัดทำระบบข้อมูลสารสนเทศเกี่ยวกับการนิเทศและติดตามการบริหารและการจัดการศึกษาขั้นพื้นฐานของสถานศึกษา

๒. ศึกษาวิเคราะห์และจัดทำเกณฑ์ ดัชนีชี้วัดความสำเร็จ ในการบริหารและการจัดการศึกษา

๓. ดำเนินการนิเทศ ติดตาม ตรวจสอบและประเมินผลการบริหารและการจัดการศึกษาขั้นพื้นฐานของสถานศึกษา

๔. สรุปผลการนิเทศ ติดตาม ตรวจสอบและประเมินผล และจัดทำรายงานเผยแพร่

ผลสำเร็จที่คาดหวัง

สำนักงานเขตพื้นที่การศึกษาและสถานศึกษา นำผลการรายงานไปใช้ในการพัฒนาสถานศึกษาให้ได้มาตรฐาน

กฎหมาย ระเบียบและเอกสารที่เกี่ยวข้อง

๑. พระราชบัญญัติการศึกษาแห่งชาติ พ.ศ. ๒๕๔๒ และที่แก้ไขเพิ่มเติม
๒. พระราชบัญญัติระเบียบบริหารราชการกระทรวงศึกษาธิการ พ.ศ. ๒๕๔๖

งานศึกษาค้นคว้า วิเคราะห์ วิจัย การพัฒนาระบบบริหารและการจัดการศึกษา

ขั้นตอนและแนวการปฏิบัติ

๑. ศึกษา ค้นคว้า วิเคราะห์สภาพปัญหาเกี่ยวกับการพัฒนาระบบบริหารและการจัดการศึกษา
๒. ดำเนินการวิจัยเกี่ยวกับการพัฒนาระบบบริหารและการจัดการศึกษา
 - ๒.๑ การพัฒนาระบบบริหารและการจัดการศึกษา
 - ๒.๒ การนิเทศ ติดตาม ประเมินผล
 - ๒.๓ การพัฒนาเครือข่ายการนิเทศ
๓. สนับสนุน ส่งเสริม และเผยแพร่การวิเคราะห์ วิจัย เกี่ยวกับการพัฒนาระบบการบริหารและการจัดการศึกษา

ผลสำเร็จที่คาดหวัง

เขตพื้นที่การศึกษา และสถานศึกษา มีการวิเคราะห์ วิจัย การพัฒนาระบบการบริหารและการจัดการศึกษา และนำผลงานวิจัยไปใช้ในการพัฒนาคุณภาพการศึกษา

กฎหมาย ระเบียบ และเอกสารที่เกี่ยวข้อง

พระราชบัญญัติการศึกษาแห่งชาติ พ.ศ. ๒๕๔๒ และที่แก้ไขเพิ่มเติม

๑. ชื่องาน (กระบวนงาน)

งานส่งเสริมและพัฒนาระบบการนิเทศและการจัดกระบวนการเรียนรู้

๒. วัตถุประสงค์

๒.๑ เพื่อเป็นแนวทางในส่งเสริมและพัฒนาระบบการนิเทศและการจัดกระบวนเรียนรู้ของ สถานศึกษา และสำนักงานเขตพื้นที่การศึกษา

๒.๒ เพื่อให้มีข้อมูลสารสนเทศ ผลการจัดการศึกษาของสถานศึกษาในการวางแผนพัฒนาคุณภาพ การจัดการศึกษาของสำนักงานเขตพื้นที่การศึกษา

๒.๓ ขอบเขตของงานเป็นแนวทางสำหรับกลุ่มนิเทศ ติดตามและประเมินผลการจัดการศึกษา ใช้ในการส่งเสริมและ พัฒนาระบบการนิเทศการศึกษาและการจัดกระบวนเรียนรู้ของสถานศึกษาในสังกัดเขตพื้นที่การศึกษา

๓. คำจำกัดความ

การส่งเสริมและพัฒนาระบบการนิเทศ และการจัดกระบวนเรียนรู้ หมายถึง การจัด กิจกรรม รูปแบบ แนวทาง เทคนิค วิธีการ ในการเสริมสร้างความรู้ ความเข้าใจ รูปแบบแนวทางในการ ดำเนินงาน การสร้าง จัดหา เครื่องมือ นวัตกรรม เพื่อพัฒนาทักษะ ให้แก่ผู้บริหารสถานศึกษาและครู ในการ พัฒนาการบริหารจัดการศึกษาใน สถานศึกษา การจัดการเรียนการสอน และกิจกรรมส่งเสริมศักยภาพผู้เรียนที่ เป็นการส่งเสริมการจัดการเรียนการสอนภายในสถานศึกษา รวมถึงการจัดกิจกรรม เพื่อการพัฒนาศักยภาพ บุคลากรในสำนักงานเขตพื้นที่การศึกษา และสถานศึกษา

ระบบการนิเทศ หมายถึง นวัตกรรม รูปแบบ วิธีการให้คำแนะนำ ชี้แนะ ส่งเสริม อบรม พัฒนา สร้างเสริม องค์ความรู้ให้แก่ผู้รับการนิเทศทั้งด้านการบริหารจัดการศึกษา การนิเทศการเรียนการสอน และการพัฒนากิจกรรม โครงการต่าง ๆ

การจัดการเรียนการสอน หมายถึง ขั้นตอน กระบวนการ วิธีสอน กิจกรรมที่ครูผู้สอนจัดให้ ผู้เรียน ได้ฝึก ปฏิบัติ เพื่อพัฒนาผู้เรียน สร้างความรู้ ความเข้าใจให้ผู้เรียนเกิดการเรียนรู้ มีความรู้ ทักษะ สามารถนำไปปฏิบัติหรือ ใช้ประโยชน์ได้

๔. ขั้นตอนการปฏิบัติงาน

๔.๑ วิเคราะห์ภาระงาน จัดระบบข้อมูลสารสนเทศ เกี่ยวกับการพัฒนาระบบการนิเทศ และการจัดกระบวนการเรียนรู้

๔.๒ ศึกษาสภาพปัญหาและความต้องการรับการนิเทศและการจัดกระบวนเรียนรู้ของ สถานศึกษา

๔.๓ จัดทำแผนส่งเสริมและพัฒนาระบบการนิเทศและการจัดกระบวนการเรียนรู้

๕. แบบฟอร์มที่ใช้

๕.๑ แบบนิเทศติดตามการพัฒนาระบบการนิเทศและการกระบวนกรเรียนรู้การจัดการเรียน
การสอน

๕.๒ แบบประเมินผลการพัฒนาระบบการนิเทศและการจัดการเรียนรู้ในสถานศึกษา เช่น ระบบการนิเทศ
ภายใน การสร้างเครือข่ายการนิเทศ

๕.๓ แบบประเมินผลโครงการนิเทศ

๕.๔ เอกสารสรุปรายงานผลการดำเนินงานการพัฒนาระบบการนิเทศและการจัดกระบวนกร เรียนรู้

๖. เอกสาร/ หลักฐานอ้างอิง

๖.๑ พระราชบัญญัติการศึกษาแห่งชาติ พ.ศ.๒๕๔๒ และที่แก้ไขเพิ่มเติม

๖.๒ หลักสูตรแกนกลางการศึกษาขั้นพื้นฐาน พุทธศักราช ๒๕๕๑

๖.๓ หลักการพัฒนาระบบการนิเทศภายในและการสร้างเครือข่าย

๖.๔ หลักการ นิเทศ ติดตามและประเมินผลการจัดการศึกษา

๑. ชื่องาน (กระบวนงาน)

ส่งเสริมสนับสนุนเครือข่ายการนิเทศของเขตพื้นที่การศึกษา สถานศึกษา หน่วยงานที่เกี่ยวข้องและชุมชน

๒. วัตถุประสงค์

๒.๑ เพื่อเป็นแนวทางในส่งเสริมสนับสนุนเครือข่ายการนิเทศของเขตพื้นที่การศึกษา สถานศึกษา หน่วยงานที่เกี่ยวข้องและชุมชน

๒.๒ เพื่อให้การปฏิบัติงานร่วมกันของเครือข่ายเกิดประสิทธิภาพ ประสิทธิผล บรรลุเป้าหมายตาม นโยบาย

๓. ขอบเขตของงาน

เป็นแนวทางในการส่งเสริมสนับสนุนเครือข่ายการนิเทศของเขตพื้นที่การศึกษา สถานศึกษา หน่วยงานที่เกี่ยวข้องและชุมชน ที่จะนำไปสู่การพัฒนาคุณภาพการศึกษาในรูปแบบต่างๆ เช่น การจัด เครือข่ายบุคคล ครูแกนนำ ครูต้นแบบ เครือข่ายการพัฒนาคุณภาพตามระดับการศึกษา เช่น กลุ่มเครือข่าย ส่งเสริมประสิทธิภาพพระคัมภีร์ ปฐมวัย ประถมศึกษา มัธยมศึกษา เครือข่ายโรงเรียนคู่พัฒนา โรงเรียนที่ โรงเรียนน้องเครือข่ายการพัฒนาชุมชน การพัฒนาคุณภาพโดยการจัดการแลกเปลี่ยนเรียนรู้ การพัฒนา เครือข่ายห้องเรียนให้เป็นแหล่งเรียนรู้

๔. คำจำกัดความ

ส่งเสริมสนับสนุนเครือข่ายการนิเทศของเขตพื้นที่การศึกษา สถานศึกษา หน่วยงานที่เกี่ยวข้อง และชุมชน หมายถึง การจัดระบบการนิเทศที่ต้องอาศัยการทำงานร่วมกันเป็นเครือข่ายของบุคคลและ หน่วยงาน ทั้งระดับ สำนักงานเขตพื้นที่การศึกษา สถานศึกษา และชุมชน โดยมีวัตถุประสงค์เพื่อร่วมมือกัน พัฒนาคุณภาพการศึกษา

๕. ขั้นตอนการปฏิบัติงาน

๕.๑ จัดระบบข้อมูลสารสนเทศ ศึกษาความต้องการการส่งเสริมสนับสนุนเครือข่ายการนิเทศทั้งระดับ เขต พื้นที่การศึกษา สถานศึกษา หน่วยงานที่เกี่ยวข้องและชุมชน

๕.๒ จัดทำแผนสร้างความรู้ความเข้าใจเพื่อส่งเสริมและสนับสนุนเครือข่ายการนิเทศทุกระดับ โดยคำนึงถึงสภาพปัญหาและความต้องการของแต่ละเครือข่าย

๕.๓ ประชุม/สัมมนาเครือข่ายการนิเทศทุกระดับ เพื่อสร้างความเข้าใจและกำหนดแนวทางการพัฒนา

๖. ดำเนินการส่งเสริมและสนับสนุนการพัฒนาเครือข่ายการนิเทศในรูปแบบต่าง ๆ เช่น

๖.๑ จัดเครือข่ายบุคคล เช่น ครูแกนนำ ครูต้นแบบ ครูแห่งชาติ ฯลฯ

๖.๒ จัดเครือข่ายในรูปชุมชน เช่น ชุมชนครูวิทยาศาสตร์ ฯลฯ คู่มือการปฏิบัติงาน สำนักงานเขตพื้นที่การศึกษา กลุ่มนิเทศ ติดตาม และประเมินผลการจัดการศึกษา

๖.๓ เครือข่ายในรูปของระดับการศึกษา เช่น เครือข่ายส่งเสริมประสิทธิภาพการจัดการมัธยมศึกษา จังหวัด ๔ จังหวัด

๖.๔ เครือข่ายในรูปของชุมชน เช่น เครือข่ายสุขภาพ เครือข่ายภูมิปัญญาท้องถิ่น ฯลฯ

๖.๕ เครือข่ายในรูปของห้องเรียนหรือสถานศึกษา เช่น การพัฒนาห้องเรียนวิทยาศาสตร์ เครือข่ายโรงเรียนผู้นำการเปลี่ยนแปลง เครือข่ายห้องเรียนโรงเรียนในฝัน

๖.๖ ประเมินผลและสรุปผลการพัฒนาเครือข่ายการนิเทศ

๖.๗ นำผลการประเมินไปกำหนดแนวทางการพัฒนาเครือข่ายการนิเทศทั้งระดับเขตพื้นที่การศึกษา สถานศึกษา หน่วยงานที่เกี่ยวข้องและชุมชนต่อไป

๖.๘ สรุปผลการดำเนินงานเครือข่ายการนิเทศและรายงานผลการพัฒนาต่อหน่วยงานต้นสังกัด/สถานศึกษา หน่วยงานที่เกี่ยวข้อง และเผยแพร่ประชาสัมพันธ์

๗. Flow Chart การปฏิบัติงาน

จัดระบบข้อมูลสารสนเทศ/ศึกษาสภาพความต้องการ จัดทำแผนสร้างความรู้ความเข้าใจเพื่อส่งเสริมและสนับสนุนเครือข่ายการนิเทศทุกระดับ ประชุม/สัมมนาเครือข่ายการนิเทศทุกระดับเพื่อกำหนดแนวทางการพัฒนา ดำเนินการพัฒนาเครือข่าย

๘. แบบฟอร์มที่ใช้

๘.๑ แบบสำรวจความต้องการการพัฒนาเครือข่ายการนิเทศ

๘.๒ แบบติดตามและประเมินผลการพัฒนาเครือข่ายการนิเทศทั้งระดับเขตพื้นที่การศึกษา สถานศึกษา หน่วยงานที่เกี่ยวข้องและชุมชน

๘.๓ แบบรายงานผลการพัฒนาระบบการนิเทศและจัดการเรียนการสอน

๙. เอกสาร/ หลักฐานอ้างอิง

๙.๑ พระราชบัญญัติการศึกษาแห่งชาติ พ.ศ.๒๕๔๒ และที่แก้ไขเพิ่มเติม

๙.๒ หลักสูตรแกนกลางการศึกษาขั้นพื้นฐาน พุทธศักราช ๒๕๕๑

๙.๓ หลักการสร้างเครือข่าย

๙.๔ หลักการติดตามและประเมินผลการดำเนินงานการสร้างเครือข่าย

Flow Chart การปฏิบัติงาน

